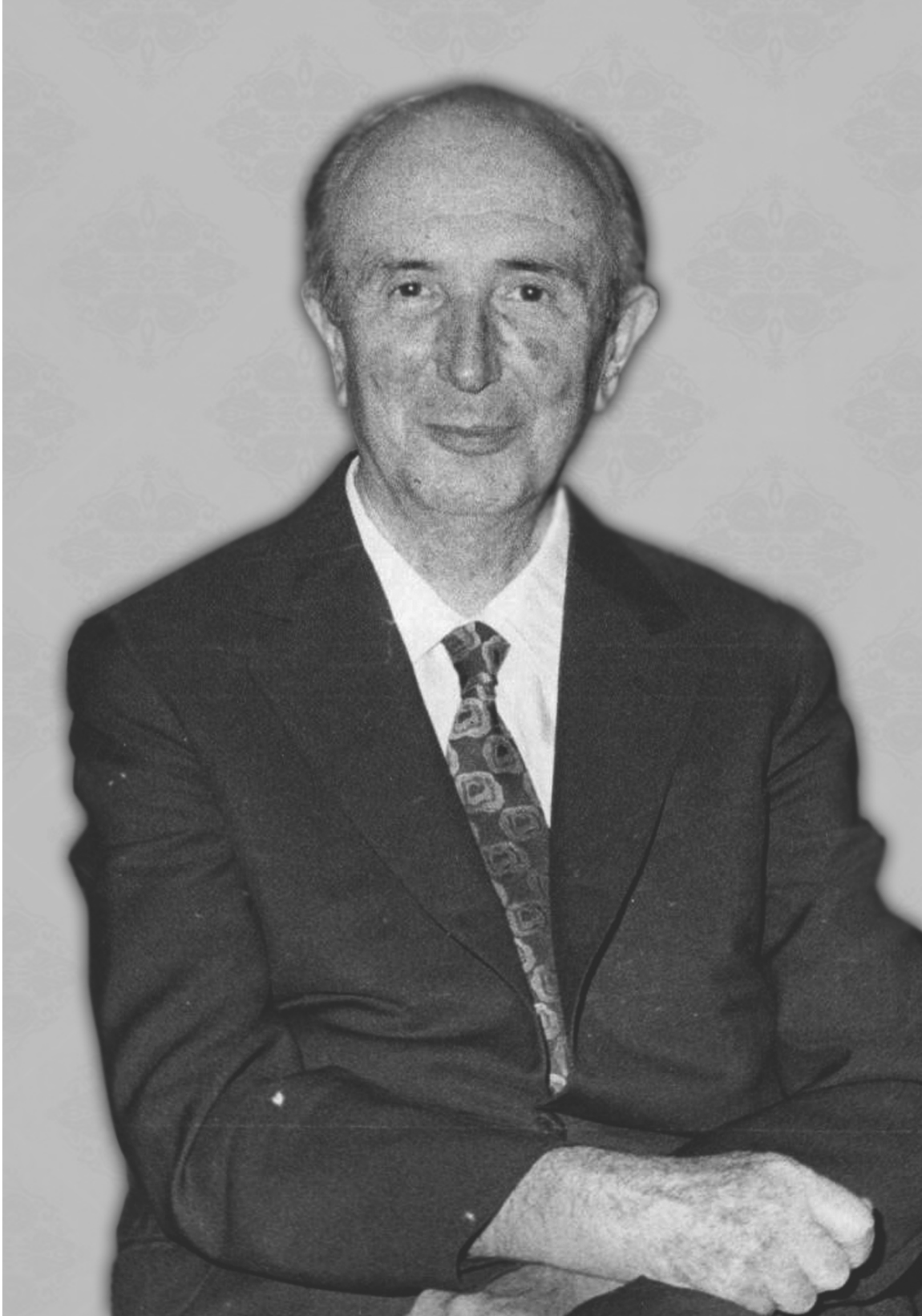

ORD. PROF. DR. ING. A. HAMDİ PEYNİRCİOĞLU

Hamdi Peynircioğlu 1908 yılında Yanya’da doğmuştur. Yargıtay Üyesi Hakim Bekir Peynircioğlu ve Eşi Zehra Peynircioğlu’nun oğludur. Eğitiminin ortaokul ve lise bölümünü Kastamonu ve Edirne’de tamamladıktan sonra 1925 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’ne girerek 1931 yılında mezun olmuştur. İlk olarak Çalışma Bakanlığı Köprüler Fen Heyeti’ne inşaat mühendisi olarak atanarak bir sene boyunca köprü tasarımı ve inşası konusunda çalışmıştır. 1932 sonbaharında İstanbul Teknik Üniversitesi’ne tayin edilerek Ord. Prof. Burhaneddin Berkan’ın yanında çalışmıştır. 1935 yılında askerliğini yaptıktan sonra Türk Hükümeti’nin bursu ile Berlin Teknik Üniversitesi’nde Prof. Dr. Ing. A. Hertwig ile üç sene çalışarak doktora tezini hazırlamıştır. 1938 yılında “Kohezyonlu Zeminlerde Kayma Mukavemeti” isimli tezi ile Dr. Ing. derecesini alarak 1938 yılı Kasım ayında İstanbul’a dönmüştür. İTÜ’ye geri dönüşünde kıdemli öğretim görevlisi olarak ataması yapılmış ve ardından 1943 yılında Zemin Mekaniği ve Temel Mühendisliği Profesörü unvanını almıştır. Üniversitedeki ilk yıllarında “Çelik Yapılar, Ahşap Yapılar, Taş Köprüler, Konstrüksiyon Yöntemleri ve Hidrolik Mühendisliği” gibi çok çeşitli dersler vermiştir. Aynı tarihlerde zemin Mekaniği dersini İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi ders programına eklemiş ve o tarihten itibaren bu dersi Temel Mühendisliği’ni de kapsayacak şekilde yürütmüştür.

Prof. Peynircioğlu hayatını İstanbul Teknik Üniversitesi’ne ve geoteknik mühendisliğine adanmıştır. Öğrencinin; merakını uyandıran ve aktardığı içeriğin bilimsel zenginliği ile ilgisini canlı tutan bir hoca olarak tanınmıştır. Prof. Hamdi Peynircioğlu geniş uygulama tecrübesini ve kendi kıymetli zamanını hiç çekinmeden öğrencileri ile birlikte araştırma için harcayan bir görev bilincine sahip olmuştur. Bu vasıflar O’nu öğrencilerinin gözünde en güvenilir rehber yapmıştır.

1948 yılında İTÜ rektörü olarak seçilip 1949 yılına kadar bu görevde kalmıştır. 1950-1952 yıllarında İnşaat Mühendisliği Fakültesi Dekanı olarak görev yapmış olan Prof. Peynircioğlu 1951-1952 ders yılında Fullbright programı ile 6 ay süre ile Amerika’da Northwestern Üniversitesi’nde misafir profesör olarak çalışmış; mesleki konuların yanı sıra Amerika’daki mühendislik eğitimi konularında araştırmalarda bulunmuştur.

---

¹ Prof. Vahit Kumbasar’ın “A Half Century in Geotechnics-Jubilee Papers in Honour of Professor A. Hamdi Peynircioğlu” için İngilizce olarak yaptığı konuşmanın metninden uyarlanarak hazırlanmıştır.

Peynircioğlu Zemin Mekaniği ve Temel İnşaatı Kürsüsü'nü oluştururken onunla birlikte bir Zemin Mekaniği Laboratuvarı da kurmuştur. Kuruluşundan beri bu kürsünün başında bulunan Hamdi Peynircioğlu 1954 yılında aynı kürsünün Ordinaryüslüğüne terfi ettirilmiştir. Uzun yıllar İTÜ senatosunda İnşaat Mühendisliği Yönetim Kurulu üyesi olarak hizmet etmiş ve bunun yanı sıra Üniversitelerarası Danışmanlar Komitesi'nde iki dönem hizmet vermiştir.

Ord. Prof. Dr.- Ing. Peynircioğlu'nun nazik, hoşgörölü ve sakin karakteri ile engin bilgisinin bir arada oluşturduğu kişilik, yanında çalışan araştırmacılar için ilham kaynağı olmuştur. Birlikte çalıştığı kişileri önemsemesi ve her fırsatta onların başarılarını övmeye hazır olması, hiçbir konuda desteğini esirgememesi örnek alınmasına sebep olmuştur. Türkiye'deki bütün üniversitelerde ve mühendislik okullarında Peynircioğlu'nun önceki çalışma arkadaşları veya öğrencileri görev almışlar, zemin mekaniği ve temel inşaatını öğretmişlerdir.

Ord. Prof. Dr. Ing. Peynircioğlu; icraatçı yapısı ile birçok sosyal aktivitede ve sosyal sorumluluk projesinde yer almıştır. Zemin Mekaniği ve Temel Mühendisliği Türk Milli Komitesini kurmuş ve bir süre İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi editörlüğünü yapmıştır. Teknik deneyimlerini yansıtan kitapları ile Türk Mühendisliği'ne büyük hizmet sunmuştur. Ord. Prof. Dr.Ing. Peynircioğlu'nun makaleleri, araştırmacı ve mühendis olarak Geoteknik Mühendisliği problemlerinin anlaşılmasına yaptığı önemli katkıların en belirgin göstergeleridir. Prof. Peynircioğlu geoteknik mühendisliği problemlerinin araştırılması konusundaki katkıları ile Türkiye'de zamanının en önemli bilim adamları arasında önemli bir yer kazanmıştır. 1973'te Boğaziçi Üniversitesi'nde yapılan Terzaghi'yi Anma Konferansı'nda Peynircioğlu'da "Türkiye'deki Zemin Mekaniği'nin Babası" olarak tanımlanmıştır. 1977'de geoteknik mühendisliğine yaptığı bu katkılarından dolayı Peynircioğlu'na Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Ödölü verilmiştir.

Ord. Prof. Dr. Ing. Peynircioğlu; deneyimli bir inşaat mühendisi olmanın yanı sıra mühendislik jeolojisi konusunda geniş bilgi sahibiydi. Bu özellikleriyle Türkiye'de yapılmakta olan önemli inşaat mühendisliği çalışmalarının çoğunda geoteknik danışman olarak ya doğrudan doğruya yer almış veya bu işlerde çalışmakta olan eski öğrencilerine tavsiyelerde bulunarak dolaylı olarak yardımcı olmuştur. Öğrencileri için daima ulaşılabilir ve problemlerin çözümüne destek olmaya hazır durumda olmuştur. Peynircioğlu'nun çalışmaları geoteknik mühendisliğinde geniş bir alanı kapsamıştır. Danışmanlık yaptığı konular Geoteknik Mühendisliği'nin en sorunlu ve en zor konuları olmuş ve bunlar Peynircioğlu'na

bu problemleri detaylı olarak çalışma imkânını vermiştir. Bunlardan bazılarını makalelerinde yayınlanmıştır. Anıtkabir, eğimli zeminlerde taşıma gücü konusu çalışmalarının örneklerindendir. Ankara kiline inşa edilen yüksek binalar; aşırı konsolide killerin taşıma gücü ve oturma tahmini problemlerini ve mevcut önemli binaların veya dayanıksız binaların çevresine yapılacak olan derin kazıların inşa metotlarını araştırmaya sevk etmiştir. Toprak dolgu barajlarda, otoyollarda, bina inşaatlarında meydana gelen çok sayıda heyelan problemini incelemiştir. Toprak dolgu barajların tasarımında ve inşasında fore kazıkları su geçirimsiz perde olarak yıllarca başarı ile kullanmış ve bu çalışma kazıklar üzerine araştırma yapılmasının temelini oluşturmuştur. Birçok vakada; kum drenleri zor zeminlerde kullanmıştır. Böylece uygunsuz zemin koşullarını drenler vasıtası ile güvenilir hale getirmiştir. Zemin tabakalarının özelliklerinin iyi araştırılması üzerinde hassasiyetle durmuş ve yapının yanında zeminin üvey evlat gibi görülmemesi gerekliliği konusuna dikkat çekmiştir. Zemin problemleri konusunda bu yaklaşım O'na farklı çözümler uygulayabilme imkânı vermiştir. Delme yöntemlerini geliştirme ve sondaj müteahhitlerini daha iyi örselenmemiş numuneler alma, daha dikkatli sondaj yapma konusunda ikna etmek için çok çaba harcamıştır.

Dinamik zemin araştırmaları uygulamasının öncülerinden olmuştur. Haliç civarında kötü zemin şartlarında ağır yapılar inşa etmeyi başarmıştır. Bunun için; yumuşak tabanı yüklemek, kum drenler, yüzen kazıklar, programlı yüklemenin yanı sıra ön yükleme, oturmalara uyum sağlayan temeller gibi çeşitli yöntemler uygulamıştır. Yüksek derecede çatlaklı kayada yapılan bir yer altı yapısında danışman olarak görev almış ve bu uygulama onun çatlaklı kayaların mukavemeti konusundaki çalışmalarını başlatmıştır. Taşıma gücü düşük zeminlerdeki yüzeysel temeller üzerine inşa edilen ağır yapıların tasarımı, derin bodrumlu yüksek binalar, derin kazılar gibi zemin problemlerini İstanbul'un değişken topografyasında ve farklı jeolojik koşullarında çözmüştür. İstanbul'da Mimar Sinan tarafından yapılan birçok geniş ve ağır camiye ve temeli inceleme fırsatı bulmuştur. Ord. Prof. Dr.-Ing. Peynircioğlu'na göre; Temel ve Zemin Mühendisliği yaklaşımında teori, zeminle ilgili parametreleri elde etmek ve uygun bir şekilde değerlendirmek için gereklidir; fakat tecrübeye dayalı sağlam mühendislik kararları ile bütünleştirilmelidir, sadece teoriye dayalı yaklaşım gerekli tecrübe ile birleştirilmediği zaman yetersiz kalır.

Ord. Prof. Dr. Ing. Peynircioğlu'nun sürdürdüğü disiplinli yaşam şekli O'nun bir öğretmen, yazar, danışman ve yönetici olarak çok aktif olmasını sağlamıştır. Yargıtay Üyesi Hakim

Dilruba Peynircioğlu ile evli olan Hamdi Peynircioğlu'nun bu başarısında ailesinin desteği büyük rol oynamıştır. Ord. Prof. Dr. Ing. Hamdi Peynircioğlu öğretmen, araştırma görevlisi ve idareci olarak yeteneklerinin azalmamasına rağmen üniversite profesörlerinin resmi emeklilik yaş sınırı olan sürede 1978 yılı Temmuz ayının başında 70 yaşında iken emekli olmuştur ve yıllar boyunca büyük bir özenle oluşturduğu kişisel teknik kütüphanesini İstanbul Teknik Üniversitesi'ne hediye etmiştir. Ord. Prof. Dr. Ing. Hamdi Peynircioğlu 1982 yılında aramızdan ayrılmıştır.

Ord. Prof. Dr. Ing. Peynircioğlu'nun resmi bir disiplin olarak Türkiye'de başlattığı Zemin Mekaniği ve Temel Mühendisliği bugün büyük bir camia olarak Türkiye içinde ve tüm dünyada önemli projelere imza atmaktadır.